

KLASİK GİTARA MÜZİK YAZABİLMELERİ İÇİN GİTARİST OLMAYAN BESTECİLERİN KARŞILAŞTIĞI PROBLEMLER ¹

Mohammad RANJBARI*

* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mohammadranjbari@yyu.edu.tr

Copyright © 2019 Mohammad RANJBARI. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ÖZET

“Gitar, insan sesine eşlik etmek ve samimi karakterinin enstrümantal oda-müziği eserlerinde yer almak için uygun bir çalgıdır; Gerçek virtüözler tarafından icra edilince hakiki cazibesi olan az ya da çok karmaşık veya çoksesli kompozisyonların solo performansı için, eşit derecede uygundur” (Berlioz, 1843: 66).

Bu çalışmada araştırmacı, gitarist olmayan bestecilere klasik gitarın müziği ile ilgili belirsizlikleri özellikle bu konuda kompozisyon dalındaki bilgi eksikliğini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmacı ilk aşamada kompozisyon dallarında çalgı bilgisi ders müfredatında klasik gitarla ilgili bilgi eksikliğini tespit etmeye çalışmıştır. Bunun için problem ile ilgili Türkiye Konservatuarlarında çalışmakta olan “Kompozisyon Sanat Dalı” öğretim elemanları ve “Kompozitörlere” açık uçlu sorular sormuştur. Bu görüşmelerin sonucunda elde edilen yanıtlar karşılaştırılarak eksiklikler ayrıntılı bir biçimde tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Gitar, Gitar Kompozisyon, Besteci, Gitar Müziği

THE PROBLEMS OF NON-GUITAR COMPOSERS RELATED TO WRITING MUSIC TO CLASSICAL GUITAR

Abstract

“The guitar is an instrument suitable for accompanying the voice and taking part in instrumental part of intimate character; it is equally appropriate for solo performance of more or less complicated compositions in several voices, which possess true charm when performed by real virtuosos” (Berlioz, 1843: 66).

In this study, the researcher has tried to establish the problems which non-guitarist composer deal with on writing music for classical guitar. it is attempted to verify the lack of information, compared with other instruments, concerning this instrument, in the syllabus of composition courses at Turkish conservatories. To do this, the researcher prepared a questionnaire to collect information about this problem. It has been sent to professors teaching and dealing with this problem at composition sections of conservatories in different parts of Turkey. An analysis of the given answers clarified the existing lacks in more detail and prepared the ground to continue the study in order to reach a solution.

Key Words: Classical Guitar, Composition Department, Composer, Guitar Music

¹ 22-26 Temmuz 2019 tarihinde Ürgüp’te düzenlenen 5. Uluslararası Müzik ve Dans Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir. Gitarist Olmayan Bestecilere Klasik Gitarın Teknik Ve Müzik Özelliklerinin Tanıtılmasına Yönelik Model Önerisi başlıklı Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Piyano Anasanat Dalı Gitar Sanat Dalı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Giriş

Araştırmacıya göre, günümüzde klasik gitar dünyada yaygın kullanılan bir çalgı niteliğindedir. Ahmet Say'a göre, klasik gitar, dünyanın birçok yerinde yaygın olarak kullanılan telli çalgıdır. “*Klasik, geleneksel ve popüler bütün müzik tür ve çeşitlerinde yer almasının yanı sıra, kendine özgü sıcak ses renginin etkileyici özelliğinden ve pratik olmasından ötürü, sadece profesyonellerin değil, amatörlerin de geniş ilgi gösterdiği melodik ve armonik nitelikte bir çalgı*” olarak tanımlamıştır (Say, 2005: 223). Uluslararası veya ulusal klasik gitar etkinliklerine (resital, konser, masterclass, festival, kayıt, edisyon) oldukça sık rastlanmaktadır. Gitar hem eşlik hem solo için uygun olup çok sesli müzik yapısına sahip olmakla çoğu müzik tür ve biçimlerine uygun bir çalgı olarak tanımlanabilir. “*Klasik gitarın kökeni milattan önceye dayanmaktadır*” (Summerfield, 2002: 10). Günümüzdeki yapı, repertuar ve teknik zenginliğini asırlar içinde kazanmıştır diyebiliriz. Evrimi sürecinde bu uyumu, özellikle 18 y.y.’da son akort sistemini kazanmak ile birlikte gitar müziği için eser yazan bestecilerin sayısı ve ilgilerinin gittikçe artmakta olduğu görülebilir.

Klasik gitar yumuşak ses tınısına sahiptir. Ses gürlüğü diğer çalgılara göre kısıtlıdır. Gitarda fazladan ses rengi kullanma imkânlarından biri sayılabilir. Melodik, armonik ve kontrapuantal bir çalgıdır. Solo veya eşlik çalgısı olarak kullanılır. Orkestrada da yer alabilir. Gitar müziğini incelediğimizde çalgının yapısı kontrapuantal müzik anlayışına yakın olduğunu anlıyoruz.

Çoğu çalgılarla kıyaslandığında kullanım biçimi farklıdır. Klasik gitarı farklı kılan teknik ve müzikal özellikleridir.

Klasik Gitar Müziği ve İlgili Besteciler

Edisyon taramaları yapıldığında, 16. Yüzyıl Avrupa’da müzik yazıların basıldığı dönemden itibaren günümüze kadar gitara benzer çalgılar ve klasik gitar için yazılan oldukça geniş bir repertuar ortaya çıkar. Bu repertuarı yazan besteciler açısından ele aldığımızda ise iki büyük gruba ayırmak mümkündür: Gitarist bestecilerin yazdıkları eserler ve gitarist olmayan bestecilerin yazdıkları eserler olduğu araştırmacı tarafından kabul edilmiştir.

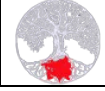
Gitarist Besteciler

Klasik gitar veya gitara benzer çalgıların icracıları günümüze kadar bestecilik eğitimi alarak ya da kendi deneyimlerine dayanarak gitar için eserler yazmışlardır.

Gitar müziği 19. yüzyıldan itibaren ulusal stilden çıkıp Avrupa romantik dönemin çalgısı olarak tanınmıştır (Say, 2005: 224). Dolayısıyla bu süreci 19. yüzyıl itibari ile ele alırsak:

Gitarist besteciler 19. yüzyıl gitar repertuarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. 19. yüzyılın gitarist kitlesi repertuar ve teknik açısından genellikle kendi kendini beslemiştir. Bu toplum gitar repertuarına ciddi eserler katmalarının yanı sıra dönemin önde gelen bestecilerden klasik gitara eserler uyarlamışlardır. Bu çaba, gitarı 19. yüzyılın sonuna doğru müzik dünyasında daha ciddi bir çalgı olarak algılara yerleştirmiştir. Romantik müzik hizasında gitara yazılan eserlerin arasında kapsamlı formlara rastlamaktayız. Bu dönemde gitar için sonatlar, konçertolar, varyasyonlar ve çeşitli fantezi biçiminde yazılan eserler yer almaktadır. F. Sor, D. Aguado, M. Giuliani, N. Paganini, N. Coste, M. Carcassi, A. Diabelli, L. Legnani, F. Carulli, F. Molino, Julian Arcas ve Francisco Tarrega gibi 19. Yüzyıl gitarist bestecilerin değerli eserlerine günümüzün klasik gitar konserlerinde sık rastlamaktayız (Summerfield, 2002: 11-19).

20. yüzyıldan günümüze kadar klasik gitar repertuarında gitarist bestecilere ait özgün eserler, uyarlamalar ve bunların yanı sıra halk ezgilerin klasik gitar düzenlemeleri görülmektedir (Summerfield, 2002: 17-19). “*20. yüzyılın başlarında Gitar kendine ait olan besteler*

konusunda kısırlaşmaya başlamıştır. Bunun üzerine başta Regino Sainz de la Maza, Emilio Pujol ve Alirio Diaz olmak üzere birçok gitarist kompozisyon eğitimi alarak kendi ülkelerine ya da yaşadıkları topluma ait eserleri, halk temalarını gitar için armonize ederek dinleyiciye sunmuşlardır” (Kanneci, 2005: 11). 20. y.y. ve sonrası gitarist besteciler modern dönemin çeşitli müzik tarzlarında eserler yazmışlardır. Bu kategoride yer alan diğer gitarist bestecilerden, Agustin Barrios Mangore, Leo Brouwer, Antonio Lauro, Jorge Morel, Stepan Rak, Carlo Domeniconi, Jorge Cardoso, NikitaKoshkin’i örnek verebiliriz. (Classical Guitar Repertoire, 19.10.2012).

Gitarist Olmayan Besteciler

19. yy’da gitar için eser yazan gitarist olmayan bestecilere az sayıda rastlamaktayız. Nedeni ise o dönemdeki romantik gitar denen çalgının sesinin yükseklik açısından kısıtlı olmasıydı ve konser salonlarında dönemin diğer çalgılarıyla yarışamamasıydı. Dolayısıyla gitarist bestecilerin gitar müziğine büyük katkılarına rağmen, çalgının repertuarı hala kısıtlı kalmıştı ve bunun asıl nedeni dönemin ünlü bestecilerinin gitar müziğine az ilgi göstermiş olmalarıydı. Elbette ki Luigi Boccherini (1743-1805), Niccolo Paganini (1782-1840), Hector Berlioz (1803-1869) ve Franz Schubert (1797-1828) gibi gitarı bilen dönemin önemli bestecileri gitar için birkaç şarkı, eşlik ve etüt yazmışlardır, fakat bunlar dönemin diğer çalgılarının geniş ve ciddi repertuarları ile kıyasa gelemiyordu (Summerfield, 2002: 16). “Az da olsa romantik dönemde Avrupa ülkelerinde gitar, solo konserler ve şan-gitar resitalleri gibi etkinliklerin yanı sıra, orkestra müziğine ve operalara da girmiştir. Weber’in ‘Oberon’, Verdi’nin ‘Falstaff’ operaları ile Gustav Mahler’in 7. Senfonisi, bu olgunun tanınmış örnekleridir” (Say, 2005: 224)

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında klasik gitar dönemin ünlü bestecilerinin ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu olay ister klasik gitarın yapısının gelişmesiyle, ister Miguel Llobet, Emilio Pujol, Andres Segovia gibi gitaristlerin çabasıyla gitarı çeşitli ülkelerde konser vermek ve yeni nesil klasik gitarı tanıtmak ile olsun, farklı ülkelerin bestecilerinin ilgisini gitar üzerine çekip ve bu besteciler müzik tarzlarını klasik gitar üzerinde denemeye başlamışlardır. Bu yeni eylem 1920’lerde Andres Segovia’nın siparişi üzere dönemin önemli bestecileri gitara özgün eserler oluşturmaya başlamışlardır. Segovia’nın isteğine yanıt veren ilk besteciler Joaquin Turina, Federico Moreno Torroba, Joaquin Rodrigo, Manuel Ponce, Mario Castelnuovo-Tedesco, Alexandre Tansman, Joan Manen, Darius Milhaud, Albert Roussel ve Heitor Villa-Lobos’dur. Segovia’nın arkasından önde gelen gitarist nesilde önemli bestecilerinden eserler ithaf edilmiştir. Örneğin: Julian Bream’e ithafta bulunan bestecilerden B. Britten, W. Wolton, L. Berkeley, R.S. Brindle, M. Arnold, M. Tippett, R.R. Bennett, T. Takemitsu vb. (<http://www.classicalguitardelcamp.com/viewtopic.php?f=4&t=51528>, 22.05.2013), Narciso Yepes’ ithafta bulunan bestecilerden ise J. Rodrigo, M. Palau, S. Bacarisse, M. Ohana, A.R. Pipo, L. Balada, V. Asencio, J. Labrouve, A. Hovhaness, F. Mompou vb. (http://en.wikipedia.org/wiki/Narciso_Yepes, 22.05.2013) ve Alirio Diaz’a J. Rodrigonun yazdığı eserler olduğunu diyebiliriz. “1980’li yıllardan başlayarak Türk besteciler de gitar için eserler yazmış, özellikle gitarcımız Ahmet Kanneci’nin sipariş ettiği üzere, Turgay Erdener, Ertuğ Korkmaz, İstemihan Taviloğlu, Ertuğrul Bayraktar gibi bestecilerimiz, Anadolu Türkülerinden yola çıkarak solo gitar için eserler bestelemişlerdir” (Say, 2005: 224).Türkiye bazındaki böyle çalışmaların devamında Ahmet Kanneci’ye ait 2005 yılında yazdığı doktora tezinde, “Türk Bestecilerin Solo Gitar Sonatlarının Gitar Eğitiminde Katkıları Yönünde İncelenmesi” başlığı altında iki önemli Türk besteciye (Taviloğlu, I. Ve Erdener, T.) ait klasik gitar sonatını inceleyerek sunmuştur.

Böylelikle klasik gitar diğer çalgılar içinde gittikçe kendine itibar kazanmaya başlamıştır. Bu itibar ise okullarda klasik gitara yer verilmesine neden olup, akademik eğitim ile günümüze

kadar yoluna devam etmiştir. Ancak dünya müzik okullarında diğer çalgılara göre eğitimi genç kalan gitar sanat dalı, okul ve konservatuvarların bir diğer dalı olan kompozisyon bölümüne tanıtılması her zaman sınırlı kalmıştır. Bu eksiklik hem klasik gitarın orkestra yapısında yer almamasından hem de gitar yapısının diğer çalgılara göre farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Dolayısıyla klasik gitar ile ilgilenen besteciler akademik bir kaynak olmadan birebir gitaristlerle çalışıp çalgısını tanımak için çaba göstermişlerdir (Summerfield, 2002: 16-19).

Türkiye Konservatuvarları Kompozisyon Eğitim Sürecinde Klasik Gitar

Türkiye’de konservatuvarlarda verilen kompozisyon (bestecilik) eğitimi kapsamında çoğunluğu senfoni orkestrasına ait olmak üzere birçok çalgı tanıtılmaktadır. Bunlar piyano, yaylılar, üflemliler, vurmaları ve ayrıca vokal olarak gruplandırılabilir. Öğrenciler aldıkları dersin kapsamı dâhilinde bu çalgılar için çeşitli formlarda eserler yazarlar. Yazılan bu eserler öğrencinin besteleme yeteneğinin yanı sıra, o çalgıyı ne kadar tanıdığının (çalgının zayıf ve güçlü açılarını) da bir göstergesi sayılabilir.

Bu bağlamda, klasik gitarın uluslararası bir çalgı olmasına ve dünya konservatuvarlarında eğitimine yer verilmiş olmasına rağmen, kompozisyon dallarında kullanılan çalgı bilgisi literatüründe gitar için yeterli bilgi verilmemektedir. Dolayısıyla gitar için eser yazmak genç bestecilerin ilgisini çekse de, bir gitaristle birlikte çalışma gerekliliği yaratmaktadır.

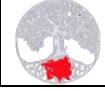
Amaç

Müzik yazmak bestecinin uzmanlık alanıdır. Bir çalgı öğrencisi çalgısını öğrenmek için eğitim alıp, çalışıp uzmanlaştığı gibi, bir kompozisyon öğrencisi de müzik eseri yazımında eğitim alarak uzmanlaşmaktadır. Başka bir deyişle; icracı çalıştığı eseri bütün sırlarını çözmüş olarak ve eserin duygusunun bütünleşmiş biçimde sergilemek ister, bir besteci de herhangi bir çalgıya kurguladığı eseri yazabilmek için çalgının özelliklerini derinliğine bilmek ister. Bu iki ayrı dalın birlikte çalışması kaliteli eserlerin ortaya çıkmasında önemli rol oynayabilir. Böylelikle bu iki dalın işbirliği sonucunda eserlerin nitelik ve niceliği daha da yükselebilmektedir.

Gitarist olmayan besteciler gitara eser yazdıklarında çoğu zaman çeşitli problemler karşılına çıkabilmektedir. Bu zorluklar ister yazılan eserin çalgıya uygulanması sırasında olsun, isterse klasik gitarın teknik ve estetik anlayışı yönünde olsun, bestecinin çalışmasına zorluklar getirebilmektedir. Örneğin, klasik gitar farklı bir yapıya sahiptir. Çok sesli müzik yapma özelliğine sahiptir, kullanımında farklılıklar vardır. Yaylılar ve üflemliler ailesiyle karşılaştığımızda, klasik gitarın çoksuslu özelliklerinden dolayı çeşitli pozisyon kullanışları peşinden getirmektedir, dolayısıyla besteci eser yazma sırasında, az da olsa, gitarın pozisyon kullanımını bilmesi gerekmektedir. Gitarın diğer bir özelliği; yapısı ve tellerinin özelliğinden dolayı ses rengi açısından kendine özgü bir çizelgeye sahiptir. Bir bestecinin eserinde bu renkleri kullanabilmesi için klasik gitarın müzikal estetik anlayışını kavramış olması gerekmektedir.

Araştırmacıya göre bir bestecinin bu tip bilgilere ulaşabilmesi için üç seçeneği vardır;

1. Besteci aynı zamanda gitarist olmalıdır. Yalnız, ünlü bestecilerin tüm enstrümanları çalacak zamanları olamaz, dolayısıyla gitarist olmalarını bekleyemeyiz. Ancak Beethoven gibi bir bestecinin gitar için (pathetique sonata)’gibi bir eser yazması gitar repertuarını zenginleştirebilirdi.
2. Gitaristlerle beraber çalışmalıdır.
3. Yeterince anlatacak ve doyuracak kaynaklardan veya gitar eserlerinden yararlanmalıdır.

Araştırmacıca, besteciler, kaynakların yetersizliğinden dolayı karşılaştıkları engelleri aşmak için yeterli pratik çözümler bulunmadığından, çoğu zaman gitaristler ile birebir çalışmaya eğilim göstermişlerdir.

Bu durumda, gitarist olmayan bestecilere klasik gitarın teknik ve müzik özelliklerini genel ve akademik bir çerçevede sunma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Araştırmacı bu varsayımı tespit etmek için alttaki 10 soruyu Türkiye Konservatuarları kompozisyon dalı öğretim elemanlarına sormak için oluşturmuştur.

1. Türkiye konservatuarlarında kompozisyon öğrencilerine çalgı bilgisi dersi veriliyor mu?
2. Türkiye konservatuarları kompozisyon bölümlerinde hangi çalgılar tanıtılıyor ve üzerinde çalışılıyor?
3. Neden bu çalgılar tanıtılıyor?
4. Bu konuda hangi kaynaklardan yararlanılmaktadır?
5. Verilen ders kapsamında klasik gitarın tanıtımı da yer almakta mıdır? Neden? Bu konuda kullanılan kaynaklar farklı mıdır?
6. Bu zamana kadar öğrencilerden klasik gitara eser yazmayı deneyen oldu mu?
7. İlgili öğretim elemanları klasik gitar için eser yazmayı denediler mi? Eğer yazdıysalar eserin veya eserlerin iç ve dış yapısı nedir?
8. Kendi bakış açılarından ve diğer eserleri ile kıyasladıklarında yazdıkları gitar eserinin başarısı nedir? Neden?
9. İlgili öğretim elemanları veya öğrenciler klasik gitara eser yazma sırasında ne gibi sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir? Bu sorunları nasıl çözebilmişlerdir?
10. Türkiye’de gitarist-besteciler dışındaki bestecilerin, klasik gitara eser yazmalarına yönelik önerilebilecek görüşler nedir?

Araştırmanın Önemi

Benzer coğrafya ve kültürlere sahip olan ülkelerde benzer bir müzik anlayışını var olduğunu kabul edersek, genellikle belli bir kültürün ürünü olan bir müzik eserinin iyi yorumcularının o kültürü benimsemiş olanlardan çıkabileceğini söyleyebiliriz. Bu şu anlam taşıyabilir; herhangi bir coğrafya ve kültürden doğan etkili bir müzik eseri usta yorumcularını ardından yetiştirmesi beklenebilir. Bir çalgıya ait usta bir eserin usta yorumu birbirinden uzak yerlerde olması zorluklar getirir veya besteci ve icracının aynı kültürden gelmesi bazı kolaylıklar getirir.

Bu araştırmanın Türkiye’deki gitarist olmayan bestecilerin klasik gitarı her açıdan iyi tanımaları ve bu çalgının tüm olanaklarını değerlendirebilip eser yazmaları yönünde kaynak oluşturması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, zaman sürecinde bu bilgiye dayanarak üretilen eserler ve bu eserlerin yetiştireceği usta yorumcular ve bunların çalgıda beceri geliştirmeleri noktasında önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada araştırmacı, danışmanı tavsiyesine dayanarak Türkiye bazında kompozisyon bölümü mevcut olan konservatuarlarda ve araştırma konusuyla ilgili olan toplam yirmi kompozitör ve öğretim üyesine açık uçlu görüşme sorularını sunmuştur. Yirmi görüşmeciden on biri sorulara yanıt vermiştir. Bunların arasından üç görüşmeci ile yüz yüze görüşme yapılmıştır, geri kalan görüşmecilere sanal mektup vasıtasıyla sorular sunulmuş ve yanıtlar

toplanmıştır. Öğretim elemanların kimlik bilgilerinin saklı kalmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel model kullanılmıştır, buna bağlı olarak literatür tarama modeli de kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni tüm Türkiye'deki konservatuarların kompozisyon dallarında çalgı bilgisi dersi veren öğretim üyeleri ve Türkiye konservatuarlarında bulunan tüm kompozisyon dallarında enstrüman bilgisi dersi veren öğretim üyeleri evrenin örneklemini temsil etmektedir.

Verilerin Toplanması

Alt problemler ile ilgili sorular birebir görüşme veya elektronik posta vasıtasıyla toplanmıştır.

Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Araştırmacı alt problemlere ilişkin elde ettiği verileri çalışmanın amacı doğrultusunda değerlendirip yorumlamıştır.

Bulguların özeti ve yorumlar

Bu bölümde çalışmacı kendisi tarafından görüşmecilerin yanıtlarını değerlendirmiştir. Yanıtların birebir kopyası tez formatındaki çalışmada mevcuttur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemde sorulan “Türkiye konservatuarlarında kompozisyon öğrencilerine çalgı bilgisi dersi veriliyor mu?” sorusuna ilişkin tüm yanıtlar “evet” olarak alınmıştır.

Bu bulgu ışığında Türkiye'deki tüm konservatuarlarda kompozisyon öğrencilerine çalgı bilgisi dersinin verildiği görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

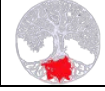
İkinci alt problemde sorulan “Türkiye konservatuarlar kompozisyon bölümlerinde hangi çalgılar tanıtılıyor ve üzerinde çalışılıyor?” Sorusuna ilişkin yanıtlar şöyledir:

Çalgı bilgisi dersinde Avrupa sanat müziğine ait orkestral çalgıların tanıtımının yapıldığı görülmektedir. Söz konusu çalgılar şunlardan ibarettir: Yaylı çalgılar, ahşap ve bakır üflemlerli çalgılar, klavyeli çalgılar, arp, vurmali çalgılar ve ayrıca vokal (insan sesi). Bu tanıtım çalgıların hem fiziksel ve müzik özellikleri, hem de bu çalgıyla ilgili olan repertuarın incelenmesi ile yapılır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmacı üçüncü alt problemde sorulan “Neden bu çalgılar tanıtılıyor?” sorusuna ilişkin yanıtlar aşağıda verilmiştir:

Araştırmacı kompozisyon dalının dört yıl lisans eğitiminde, öğrencilerin aldıkları çalgı bilgisi dersi kapsamında klasik orkestranın içerdiği çalgıların tanıtıldığını tespit etmiştir. Batı müziğinin gelişme süreci orkestral çalgılarda net olarak izlenebilir. Dolayısıyla, orkestrada kullanılan yaygın çalgıların üzerinde kompozisyon tekniklerini kullanmaktadırlar. Dört yıl eğitim süresince ve kompozisyon dalının başka ders müfredatı (armoni, kontrpuan, kompozisyon, orkestrasyon vb.) ile beraber orkestrada kullanılan belli çalgılarla sınırlı kalması çalışmacıya göre mantıklı seçim olarak görülmektedir.

Dördüncü Alt Problemlerle İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmacı dördüncü alt problemde sorulan “Çalgı bilgisi dersinde hangi kaynaklardan yararlanmaktasınız?” sorusuna verilen yanıtlar şöyledir:

Söz konusu alt problemle genellikle çalgı bilgisi dersinde kullanılan kaynaklar önem sırasıyla şöyledir;

Samuel Adler, “*The Study of Orchestration*”,

Kent, Kennan “*The Technique of Orchestration*”,

Walter Piston, “*The Instruments of The Orchestra*”,

Cecil Forsyth, “*Orkertration*”,

Nikolay R. Korsakof, “*Principles Of Orchestration*”,

Rene Leibowitz, “*Thinking for Orchestra*”,

Ertuğrul Sevsay, “*Handbuch der Instrumentationspraxis*”,

Kurt F. Stone, “*Music Notation in the Twentieth Century*”,

Hector Berlioz, “*A Treatise on Modern Instrumentation and Orchestration*”.

Ayrıca kimi konservatuarlarda internet sitelerinden ve bu konuda yayınlanmamış tezlerden yardımcı kaynak olarak yararlanıldığı belirtilmiştir. Araştırmacı bu kitapların genellikle orkestrasyon ağırlıklı çalgıların özelliklerini içerdiğini tespit etmiştir.

Beşinci Alt Problemlerle İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmacı beşinci alt problemde sorulan “Verilen ders kapsamında klasik gitarın tanıtımı da yer almakta mıdır? Neden? Bu konuda kullanılan kaynaklar farklı mıdır?” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir:

Çoğu yanıtlara göre kompozisyon öğrencilerinin çalgı bilgisi dersi müfredatında klasik gitarın tanıtımı yer almamaktadır. Ancak bazı öğretmenler gitarı özel istek üzere aynı kaynaklardan veya gitarcılardan yararlanarak tanıtıma çalışmaktadırlar. Araştırmacı Hector Berlioz’a ait orkestrasyon kitaplarında diğer kaynaklarla kıyas ettiğimizde gitar bölümü daha detaylı şekilde yazıldığı düşünülmektedir. Altta geçen kaynaklardaki gitar bölümü diğerlerine kıyas daha fazla bilgi içermektedir.

• **Samuel Adler** gitar ile ilgili ses genişliği, akort sistemi, tek sesli ve çok sesli özelliği, armonik sesleri ve orchestral müzik yazısında kullanım biçimiyle ilgili özet olarak değinmiştir. (Adler, 1989: 104).

• **Cecil Forsyth**’in çalgıyla ilgili açıklamaları Samuel Adler’le kıyas ettiğimizde daha kapsamlı görülse de, araştırmacı bu kaynaktaki bilgilerin besteciler için yararlı olduğunu düşünmemektedir. Çünkü gitarla ilgili bilgileri, sadece Percy Grainger (1882-1961)’in eserlerinde yer verildiği gitar yazılarına ve kullanım biçimine aittir. Bu bestecinin bir kaç eserinde gitarı kişisel bir yöntemle (çalgının geleneksel akort sisteminin değişerek ve sadece eşlik niteliğinde akortlar yazarak) yaklaşmıştır. Dolayısıyla araştırmacı Cecil Forsyth’in gitara yönelik yaklaşımını doğru bulmayıp ve hatta klasik gitarın müzik ve teknik özelliğinden uzakta olduğunu düşünmektedir (Forsyth, 1914: 479-485).

• **Hector Berlioz** ise diğer iki kaynaktan daha kapsamlı biçimde gitarın teknik ve müzik özelliklerini anlatmaya çalışmıştır. Bu kitapta gitarın farklı anahtarlarda pozisyon özelliklerini, zorlukları, yazılarda hız uyumlulukları, armonik sesler, gitar üzerinde kullanılan

etkili teknikler ve sağ elin kullanım biçimini dönem müziğinin sınırları içerisinde açıklamaya çalışmıştır. Berlioz kitabında gitarist-bestecinin gitara daha uygun ve etkili müzik yazabileceğini vurgulamıştır (Berlioz, 1843: 145-150).

Araştırmacı okulların söz konusu olan çalgı bilgisi kaynaklarını inceledikten sonra, bu kaynaklarda klasik gitara ait bölüm, çalgının teknik ve müzikal anlayışı yönünde diğer çalgılarla kıyasla daha az yer vermiştir. Ayrıca söz konusu kaynaklarda daha çok gitarın eşlik yönü ele alınmış ve solo özelliğinin vurgulanmadığı görülmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmacı altıncı alt problemde sorulan “Bu zamana kadar öğrencilerden klasik gitara eser yazmayı deneyen oldu mu?” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir:

Bulgularda görüldüğü gibi kompozisyon dallarında klasik gitar için eser yazma deneyiminde bulunan öğrenciler az sayıda olduğunu söylenebilir, Ayrıca bu deneyimde bulunan kompozisyon öğrencilerin genellikle amatör gitaristler olduğu tespit edilmiştir.

Yedinci Alt Probleme İlgili Yanıtlar ve Yorum

Araştırmacının yedinci alt problemde sorulan “İlgili Öğretim elemanları klasik gitar için eser yazmayı denediler mi? Eğer yazdıysalar eserin ve ya eserlerin iç ve dış yapısı nedir” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir:

Yedinci alt probleme ilişkin elde edilen bulgular sonucunda klasik gitar için eser yazan kompozisyon öğretim elemanlarının sayısının sınırlı olduğu araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Yazılan eserlerin ise çoğunlukla küçük formlarda eserler olduğu saptanmıştır. Araştırmacı gitaristlerle birebir çalışan öğretim elemanları veya kompozitörleri araştırma dışı tutmaktadır.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmacının sekizinci alt problemde sorulan “Kompozisyon öğretim elemanlarının bakış açısından kendileri veya öğrencilerinin yazdıkları eserlerin başarısı nedir? Neden?” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir;

Sekizinci alt probleme ilişkin elde edilen bulgular sonucunda bestecilerin klasik gitar için yazdıkları eserlerin genellikle deneme aşamasında olduğu ve başka çalgılar için yazdıkları eserlerin başarı seviyesine ulaşmadığı düşüncesi tespit edilmiştir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

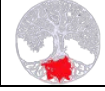
Araştırmacı dokuzuncu alt problemde sorulan “öğretim elemanları veya öğrenciler klasik gitara eser yazma sırasında ne gibi sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir? Bu sorunları nasıl çözebilmişlerdir?” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir:

Dokuzuncu alt probleme ilişkin elde edilen bulgular sonucunda, klasik gitar için eser yazmada karşılaşılan en büyük problemin çalgının teknik yapısına dair bilgi eksikliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu şu demektir ki klasik gitar üzerine müzik yazma sırasında en baştaki zorluk çalgının *pozisyon yapısını* tanımamak ve ardından **klasik gitara ait öz ve etkili teknikleri** bilememektir.

Bu engelleri aşmak için kompozitörler birebir gitaristlerle çalışmayı, bildikleri benzer telli çalgıların teknik özellikleri gitar üzerinde denemekle ve hatta bazı bestecilerin gitar çalma deneyiminde bulunmakla çalgının teknik yapısını çözmeye çalışmışlardır.

Araştırmacının bakış açısına göre bu bireysel yöntemler (gitaristle birebir çalışma hariç) yardımcıdır, fakat sonuçta yazının mükemmelliğe varması için bir katkı sağlamadığı

kanaatindedir.

Onuncu Alt Probleme İlgili Yanıtlar ve Yorum

Araştırmacının onuncu alt problemde sorulan “Türkiye’de gitarist-besteciler dışındaki bestecilerin, klasik gitara eser yazmalarına yönelik önerilebilecek görüşler nedir?” sorusuna ilişkin elde ettiği yanıtlar şöyledir:

Araştırmacı görüşlerden yola çıkarak kompozisyon dalına klasik gitarı tanıtmaya yönelik gereken unsurları tespit edip iki başlık altında özetlemiştir:

- **Klasik gitarın teknik niteliklerini tanıtmak**
- **Klasik gitarın etkin yazı modellerini tanıtmak**

Bu iki başlığın içerdiği konular şunlardan ibaret olduğu düşünülmektedir:

- Gitarın öznel müzik dilini açıklamak ve yaygınlaştırmak gereği,
- Gitarın özel teknik niteliklerini detaylı bir şekilde açıklama gereği,
- Gitarın teknik yeterliliği, sınırı ve işleyişinin ortaya çıkmasını sağlamak,

Çalgının, klasik ve yeni repertuar ve literatürünü inceleyerek, klasik gitarın *idiomatic* (deyimsel) figürlerinin ortaya koyulmasını sağlamak, hatta bunu görsel ve işitsel araçlarla daha net bir şekilde sunabilmek, Türkiye konservatuarlarındaki kompozisyon dalı öğretim elemanlarının önerdikleri görüşlerdir diyebiliriz.

Sonuç

Araştırmacı bu çalışmanın amacına yönelik klasik gitara, özellikle Türkiye bazındaki kompozisyon dallarında, nitelik ve nicelikli eserler yazılması yönündeki zorlukları tespit etmeye çalışmıştır.

Bu yönde ilk aşamada problem durumunu netleştirmek için Türkiye çapında kompozisyon bölümü bulunan konservatuarlarda on bir kompozitör ve öğretim üyesine onar soru soruldu. Bu sorularda kompozisyon bölümün klasik gitar ile ilgili ulaşılabilecek kaynaklar, gitara ilgi seviyesi ve gitara eser yazarken karşılaşılan zorlukların ortaya koyulmasına yönelik detaylı biçimde tasarlamaya çalışmıştır. Soruların nihayetinde gelen yanıtları açıklayıcı bulup şu sonuca varmıştır;

Türkiye’deki konservatuarlarda, kompozisyon dallarındaki çalgı bilgisi dersinde genellikle orkestra’da sık kullanılan çalgılar tanıtılmaktadır. Bu derste kullanılan kaynaklarda klasik gitara ayrılan bölümün detaylı ve açıklayıcı olmadığı araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Bireysel olarak gitara eser yazma çabasında bulunan kişiler kaynaklardan pek yararlanmayınca gitaristlerle birebir çalışmaya yönelmektedirler. Kompozitör icracıyla bire bir çalışmasını doğru ve hatta gerekli olduğunu düşünmektedir. Ancak her kompozitörün kolaylıkla ulaşabileceği yetkin gitarist olmayabilir. Diğer taraftan orkestral çalgılar, detaylı biçimde ilgili kaynaklarda, anlatılırken gitara ayrılan bölüm kapsamlı olmadığı fark edilebilmektedir.

Dolayısıyla kompozisyon dallarında gitara ait verilen temel bilgiler diğer çalgılarla kıyas ettiğimizde kapsamlı olmadığı fark edilebilir durumdadır. Klasik gitara yazılan eserlerin sayısının az olduğunu, yazılan eserlerin başarı seviyesinin önemli seviyede olmadığını ve klasik gitara eser yazma sırasında öne çıkan zorlukların, çalgının teknik nitelikleri, öznel müzik dili ve yazılış biçimleriyle ilgili olduğunu tespit edilmiştir.

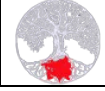
Araştırmacı bu bildirin sonuçlarına dayanarak, klasik gitarın öznel müzik dili ve icra

tekniklerini, kapsamlı biçimde Kompozisyon Sanatdalına tanıtmak yönünde kaynak oluşturulmasının önemli olduğu kanaatindedir.

Kaynaklar

- BERLIOZ, Hector, *A Treatise on Modern Instrumentation and Orchestration*, (1843), (R. Strauss,Çev.), New York: Edwin F. Kalmus (1948).
- CASTELNUOVO-TEDESCO, Mario, *Concerto, No. 1 in D, Opus 99*. (1939). London: Schott & Co. Ltd.
- ELMAS, Yıldız, *Müzik Tarihinde Gitarın Biçim Evrimi*, (1986), Marmara Üniversitesi, İstanbul Doktora Tezi.
- FORSYTH, Cecil. *Orchertration*, (1914), London: Macmillan And Co. Ltd.
- KANNECİ, Ahmet, *Gitar İçin Beste Yapmış Türk Bestecilerinin Eğitimi ve Yapıtlarının Uluslar Arası Gitar Repertuarındaki Yeri*, (2001), Gazi üniversitesi, Ankara,Yüksek Lisans Tezi.
- KANNECİ, Ahmet, *Türk Bestecilerin Solo Gitar Sonatlarının Gitar Eğitime Katkıları Yönünden İncelenmesi*, (2005), Gazi Üniversitesi, Ankara, Doktora Tezi.
- KENT, W. Kennan. *The Technique of Orchestration* (2.bs.), (1970), New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- KINCAL, Remzi Y. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (2010), Ankara: Nobel yayın dağıtımı.
- KORSAKOV, Nikolay Rimski *Principles Of Orchestration*, (1873), New York: Dover Publications, (1964), (Edward Agate, Çev) .
- PISTON, Walter, *The Instruments of The Orchestra*, (1969), London, Victor Gollancz Ltd.
- RANJBARI, Mohammad, *Gitarist Olmayan Bestecilere Klasik Gitarın Teknik ve Müzik özelliklerinin Tanıtılmasına Yönelik Model Önerisi*, 2013, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Sanatta Yüksek Lisans Tezi
- RODRIGO, Joaquin, *Concerto de Aranjuez*,(1939), Copyright by J. Rodrigo, 1949.
- SAMUEL, Adler, *The Study of Orchestration*, (1989), New York . London: W. W. Norton and Company,(2. bs.).
- SAY, Ahmet, *Müzik Tarihi*, (2003), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- SAY, Ahmet, *Müzik Sözlüğü*, (2005), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- SUMMERFIELD, Maurice J. *THE CLASSİCAL GUITAR*, (2002), United Kingdom: Ashley Mark Publishing Company.
- TOROS, Misak, *Gitar İle Harmoni*, (2011), Ankara: Su, Halkla İlişkiler ve Organizasyon.
- TYLOR, J. & SPARKS, P. *The Guitar And Its Music From The Renaissance To The Classical Era*, (2001), Oxford: university pres.
- ULUOCAK, Soner, *Müzik Öğretimi Anabilim Dallarında Bireysel Çalgı-Gitar Öğretim Elemanları ve Öğrencilerin Gitar Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, (2003), Gazi Üniversitesi, Ankara Yüksek Lisans Tezi.
- WADE, Graham, *A Concise History of the Classical Guitar*, (2001), U.S.A.: Mel Bay Edition.

İnternet Kaynaklar

- Classical Gitar Repertorie. (t.y). Erişim: 19.10.2012,
http://en.wikipedia.org/wiki/Classical_guitar_repertoire#Modern_era
- List of pieces dedicated to Julian Bream.(t.y). Erişim: 22.05.2013,
<http://www.classicalguitardelcamp.com/viewtopic.php?f=4&t=51528>
- YEPES, Narciso. http://en.wikipedia.org/wiki/Narciso_Yepes, (t.y). Erişim: 22.05.2013.
- Video: *Andreas Segovia- Wisdom 1955.* (t.y). Erişim: 20.05.2013
<http://www.youtube.com/watch?v=PWA0HEOFHpo>